

Valsts kanceleja

Trauksmes cēlējs. Trauksmes celšanas pazīmes. Trauksmes celšana, vēršoties kompetentajā institūcijā. Trauksmes cēlēja ziņojuma saturs. Trauksmes cēlēju kontaktpunkta loma

Inese Kuške

Valsts pārvaldes politikas departaments

Inese.Kuske@mk.gov.lv

2019.gada 27.marts

Lekcijas plāns

- Ievads: Trauksmes celšanas likuma izstrāde, avoti, likumi mērķi, ES direktīvas projekts
- Trauksmes cēlējs
- Trauksmes celšanas pazīmes
- Trauksmes celšana, vēršoties kompetentajā institūcijā
- Trauksmes cēlēja ziņojuma saturs
- Trauksmes cēlēju kontaktpunkta loma

Trauksmes celšanas likuma izstrāde

2012.

«Trauksmes
cēlāju
tiesiskā
aizsardzība
Latvijā»
(«Delna», Kristīne
Dupate)

2014.

VK darba
grupa

2017.

MK apstiprina
Trauksmes
cēlāju
aizsardzības
likumprojektu

2018.11.10.

Saeima
pieņem
Trauksmes
celšanas
likumu

2019.01.05.

Trauksmes
celšanas
likums
stāties
spēkā

**Iespējams
2019.g.**

ES
trauksmes
celšanas
direktīva

Trauksmes celšanas likuma avoti

- [Tiesības uz vārda brīvību](#) (Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 11. pants)
- [Eiropas Padomes Ministru komitejas 2014.gada 30.aprīļa rekomendācija Nr. CM/Rec\(2014\)7 «Par trauksmes cēlēju aizsardzību»](#)
- [Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra par tiesībām uz vārda brīvību](#) (12.02.2008. spriedums lietā Guja pret Moldovu; 21.07.2011. spriedums lietā Heiniša pret Vāciju; 18.10.2011. spriedums lietā Sosinovska pret Poliju)
- citi starptautiski standarti un labā prakse

Trauksmes celšana - vārda brīvības izpaušme

Eiropas Savienības Pamattiesību harta

11. pants «Vārda un informācijas brīvība»:

«Ikvienai personai ir tiesības uz vārda brīvību. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un brīvību saņemt un izplatīt informāciju vai idejas bez valsts iestāžu iejaukšanās un neatkarīgi no valstu robežām.»

ES trauksmes cēlēju direktīva

- Eiropas Komisijas priekšlikums direktīvai 23.04.2018.
- Diskusijas ES Padomē līdz 2019.gada martam
- 2019. gada janvārī direktīvu uzsāka skatīt Eiropas Parlaments
- Iecere panākt vienošanos 1.lasījumā līdz Eiropas Parlamenta vēlēšanām 2019. gada maijā
- **Direktīvas prasības:**
 - **ziņošana** par noteiktu **ES tiesību aktu pārkāpumiem**
 - pienākums privātā un sabiedriskā sektora juridiskajām struktūrām izveidot atbilstošus **iekšējos ziņošanas kanālus** un ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūras
 - pienākums nodrošināt, lai **kompetentajās iestādēs** būtu ieviesti **ārējās ziņošanas kanāli** un ziņojumu saņemšanas un to pēckontroles procedūra
 - ziņojošo un iesaistīto personu **aizsardzības minimālie standarti**
- pienākums transponēt direktīvu Latvijā 2 gadu laikā

Trauksmes celšanas likums

Mērķi

- veicināt trauksmes celšanu
- droši trauksmes celšanas kanāli
- trauksmes cēlēju pienācīga aizsardzība

Kas ir trauksmes cēlējs?

ikviena **fiziskā** persona

sniedz informāciju par **iespējamu
pārkāpumu**

kas var kaitēt **sabiedrības
interesēm**

tā gūta **saistībā ar darbu**

šo informāciju **uzskata par
patiesu**

Par ko var celt trauksmi?

Noziedzīgs nodarījums
vai administratīvs
pārkāpums

Saistošu ētikas vai
profesionālo normu
pārkāpums

Cits tiesību normu pārkāpums

Īpaši svarīgas jomas

amatpersonu noziegumi

publiskas personas līdzekļu
izšķērdēšana

korupcija krāpšana

publiskie **iepirkumi**

finanšu un kapitāla tirgus
sektors

sabiedrības **veselība**

pārtikas **drošība**

izvairīšanās no **nodokļu**
samaksas

būvniecība

darba drošība

vides drošība

cilvēktiesības

konkurences pārkāpumi

sabiedriskās kārtības
apdraudējums

Trauksmes celšanas pazīmes

IR trauksmes celšana, ja atbilst:

- «trauksmes cēlējs»
- «pārkāpums»
- «darba pienākumu veikšana»
- pievērš uzmanību, ja ir kāda no 3.pantā nosauktajām īpaši svarīgajām jomām
- tomēr var būt pārkāpumi ikvienā jomā
- kopumā ievērotas ziņojuma iesniegšanas prasības (TCL 6.pants + IL 3.pants)

Nem vērā, ka trauksmes celšana NAV:

- apzināti nepatiesas ziņas
- valsts noslēpumu saturoša informācija
- ziņošana tikai par personīgu interešu aizskārumu

1. Iekšēji
(darba vietā)

2. Ārēji
(kompetentajā
iestādē)

**Trīs veidi, kā
var celt
trauksmi:**

**3. Sniedzot
informāciju
publiski**

Likumā nav nosauktas institūcijas, kur varēs celt trauksmi - tā var būt **ikviena publiska institūcija**, tostarp:

- > hierarhiski augstāka iestāde
- > nozares vadošā iestāde
- > institūcija, kas īsteno uzraudzību vai kontroli
- > izmeklēšanas iestāde vai prokuratūra

Kā noteikt atbilstošo institūciju, kuri ziņot?

Trauksmes cēlēju kontaktpunkts, kontaktpersonas trauksmes celšanas jautājumos, www.trauksmescelejs.lv

Kompetentās institūcijas raksturojums

«Kompetentās institūcijas» ES trauksmes cēlēju direktīvas projekta izpratnē (projekta 28.02.2019 versija):

«dalībvalsts uzdevums ir noteikt institūcijas, kuras ir kompetentas saņemt ziņojumus un uz tiem adekvāti reaģēt (..) institūcijām, kuras tiek noteiktas par kompetentajām institūcijām, ir jābūt (..) ar nepieciešamo kapacitāti un pilnvarām taisnīgi un objektīvi izvērtēt ziņojumā pausto aizdomu pareizību un reaģēt uz ziņojumā minētajiem pārkāpumiem, tostarp uzsākot vai lūdzot uzsākt izmeklēšanu, kriminālvajāšanu, darbību, kas vērsta uz līdzekļu atgūšanu vai citu atbilstošu rīcību, saskaņā ar to mandātu.»

Trauksmes cēlēja ziņojuma saturs un forma

Saturs

- rīcībā esošā informācija par pārkāpumu (fakti, personas)
- dokumentu kopijas u.c. lietiskie pierādījumi, kas apstiprina ziņojumā minētos apstākļus
- ziņas par iesniedzēju (vārds, uzvārds, adrese un, ja nepieciešams, cita kontaktinformācija)

Norāda arī:

- vai ziņots iepriekš (pievieno atbildi)
- informācijas gūšanas saistību ar darbu

Forma

- rakstveidā, elektroniski vai mutvārdos (ja klātbūtnē, noformē rakstveidā)

un

- trauksmes cēlēja ziņojuma **veidlapa*** vai
- **norāde** «trauksmes cēlēja ziņojums»

Var būt arī:

- fiziskās personas iesniegums (nenorādot)

* izstrādā kontaktpunkts (Valsts kanceleja) (Trauksmes celšanas likuma 8.p. otrā d.,5,p.)

Trauksmes cēlēja ziņojuma veidlapa

ADRESĀTS.

Norādiet institūciju/organizāciju, kurai adresējat šo ziņojumu:

1. PĀRKĀPUMA APRAKSTS

Sniedziet Jūsu rīcībā esošo informāciju **par iespējamo pārkāpumu**. Miniet konkrētus faktus vai apstākļus, kas par to liecina (piemēram, datums, kad, vieta, kur iespējamais pārkāpums tika novērots) un iesaistītās fiziskās vai juridiskās personas un to ieņēmamie amatī. Norādiet, vai jūsu rīcībā ir kādi pierādījumi (piemēram, dokumenti, fotogrāfijas, e-pasta sarakste u.c.):

2. INFORMĀCIJAS GŪŠANAS VEIDS (SAISTĪBA AR DARBU)

3. NORĀDIET, KĀDU KAITĒJUMU JŪSU MINĒTAIS IESPĒJAMĀIS PĀRKĀPUMS IR RADĪJIS VAI VAR RADĪT SABIEDRĪBAS INTERESĒM¹ (KĀDĀM) UN KURIEM SABIEDRĪBAS PĀRSTĀVJIEM

4. Vai par pārkāpumu esiet ziņojis iepriekš un kāds bija rezultāts

5. PIELIKUMĀ:

Uzskaitiet ziņojumam pievienotos dokumentus un lietiskos pierādījumus, kas, Jūsaprāt, apstiprina iespējamo pārkāpumu. Ja norādījāt, ka par šo pārkāpumu esat ziņojis iepriekš, pievienojiet sniegto atbildi, ja tāda bijusi.

- 1.
- 2.
- 3.
- ..

6. ZIŅAS PAR IESNIEDZĒJU:

Vārds, uzvārds, personas koda otrā daļa:

Kontaktinformācija (e-pasts, telefons, adrese, e-adrese vai cita informācija, kur sazināties ar Jums, tostarp nosūtīt atbildi):

7. IESNIEGŠANAS DATUMS

(paraksts)

Prasības kompetentajām institūcijām

Saņemot iesniegumu, kas noformēts kā trauksmes cēlēja ziņojums:

Reģistrācija atsevišķi (IP statuss noteikts ar likumu, pseidonimizācija)

Pirmšķietamās atbilstības izvērtējums - ir vai nav trauksmes cēlēja ziņojums (7 dienas)

Atbilde ziņotājam (3 dienas)

Ja nav kompetencē, pārsūta (10 dienas)

Izvērtē trauksmes cēlēja ziņojumu pēc būtības (ja vairāku institūciju kompetencē, var izskatīt kopīgi)

2 mēnešu laikā informē trauksmes cēlēju par gaitu

Par atklāto pārkāpumu informē publiski

Atbildīgās personas trauksmes celšanas jomā

- ziņojumu saņemšana un reģistrācija
- personas datu pseidonimizācija
- sākotnējā atbilstības izvērtējuma veicējs(-i)
- atbildes vēstules par lēmumu sagatavotājs un parakstītājs
- **institūcijas kontaktpersona (-as) trauksmes celšanas jautājumos:**
- konsultācijas par trauksmes celšanu šajā institūcijā
- komunikācija ar kontaktpunktu un citām kompetentajām institūcijām, tostarp faktiskais pārsūtītu ziņojumu saņēmējs
- atbildīgie par trauksmes cēlēju ziņojumu izvērtēšanu pēc būtības

Kontaktpunkts (Valsts kanceleja)

konsultācijas un atbalsts
informācija, kur celt
trauksmi

pārsūta saņemtos
ziņojumus

www.trauksmescelejs.lv

sabiedrības izpratne

metodisks atbalsts

gada pārskati (datu
apkopošana)

atzinumi

Valsts kanceleja

Vairāk informācijas par trauksmes celšanu:

<http://www.mk.gov.lv/lv/content/trauksmes-celeji>

Latvija 100

ES ESMU LATVIJA